



RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

Tidning utgiven av Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt.

MOTTO: Vi kunna aldrig göra så mycket för en stor sak som en stor sak kan göra för oss.

VII. ÅRG.

STOCKHOLM, 1 MARS 1918

N:r 5

Den kungliga propositionen.

På riksdagens bord ligger nu åter en kgl. proposition om politisk rösträtt och valbarhet för Sveriges kvinnor på samma villkor som för Sveriges män.

I det väsentliga är den av samma innebörd som 1912 års kgl. proposition och de liberala partimotioner, som inlämnades 1914 och 1917. Den upptager samma konkurs- och skattestreck, som vi känna igen från dessa, d. v. s. gifta kvinnor drabbas av dessa streck, icke endast då de själva försatts i konkurs eller underlåtit att betala sina skatter, utan även då deras män råkat ut för dessa malheur, och hustrun icke vunnit boskillnad eller hemskillnad. Det fattigvårdsstreck, som tidigare också medtagits bland diskvalifikationsgrunderna, har man denna gång utelämnat, men detta endast på den grund, att det är överflödigt att omnämna det: har gift kvinna eller hennes minderåriga barn erhållit fattigunderstöd, häftar icke blott mannen utan även hon själv för understödet; hennes diskvalifikation i rösträttsavseende följer alltså redan av den allmänna regeln.

Vad de andra två diskvalifikationsgrunderna angå, förefalla de nog så hårda. Rent praktiskt taget är konkursstrecket icke så farligt. Å ena sidan kan mannen, om han icke är alltför omöjlig, rätt snart lyckas få ackord eller eljest rangera sina affärer och sålunda komma ur konkurstillståndet; å andra sidan kan hustrun i de fall, då mannen icke alls kan reda sig, och familjen i verkligheten lever på hennes arbete, och då det eljest vore upprörande att fråntaga henne rösträtten, just i samband med konkursen relativt lätt vinna boskillnad och sålunda återfå sina medborgerliga rättigheter. Skattestrecket däremot är svårt att svälja, i all synnerhet i de fall då hustrun själv är skattskyldig och själv ordentligt fullgjort sitt skattebetalande. Bakom bestämmelsen ligger en uppfattning av äkta makars solidaritet i ekonomiskt avseende som icke är fullt rättvis, så länge denna solidaritet tar sig uttryck i mannens så gott som obegränsade

Överallt i den kultiverade världen tränger kvinnornas rösträttsfråga sig oemotståndligt fram, stödd som den är på rättvisa och hänsyn till gagnet för det allmänna. Kvinnorna i vårt land äro icke mindre än kvinnorna i andra länder mogna att utöva rösträtten. Det synes därför icke vara förenligt med rättvis och klok politik att fortfarande undanskjuta deras krav.

Ur den kungliga propositionen.

förvaltningsrätt över de gemensamma tillgångarna. Låt oss hoppas, att den blivande nya lagstiftningen angående äkta makars förmögenhetsförhållanden, som nu äro under utarbetande, skall kunna giva denna solidaritet en sådan innebörd, att denna diskvalifikationsgrund antingen kommer att av sig själv bortfalla, eller att den kommer att framstå som mindre orättvis därigenom, att det givas hustrun en möjlighet att verkligen influera på mannens sätt att sköta den gemensamma egendomen, enkannerligen skattebetalandet.

Professor Thyrens gamla farhåga, att de gifta kvinnorna i tiotusental skulle skaffa sig boskillnad för att i rösträttsavseende bli oberoende av mannen, torde vara synnerligen överflödigt — vilket man kan vara glad åt eller sörja över efter omständigheterna.

En annan bestämmelse, som heller icke återfinnes i denna kgl. proposition, är tillåtelsen för äkta makar att rösta med varandras fullmakt. Att denna regel ej kommit med beror emellertid uteslutande därpå, att justitieministern hoppas att redan under innevarande valperiod kunna framlägga lagförslag rörande hela frågan om möjlighet för vissa kategorier av medborgare att rösta med fullmakt eller på annat sätt göra sin rösträtt effektiv, fast de icke själva kunna vara närvarande vid valtillfället; skulle detta mot förmodan icke lyckas, har justitieministern för avsikt att hemställa om förslag till komplettering av kvinnorösträttsförslaget i ovannämnda riktning.

Förslagets allmänna motivering är just sådan, som den bör vara; ingen lyrik eller stora ord, endast enkel, klar, redig och rakt på sak gående argumentation. Inga översvallande förväntningar ställas på kvinnorna; inga löften givas å deras vägnar; det enda som säges är, att kvinnorna i vårt land icke mindre än kvinnorna i andra länder torde vara mogna att utöva rösträtten. Detta hoppas vi i all ödmjukhet, att justitieministern kan stå för.

Avgörandet ligger nu hos riksdagen, närmare bestämt Första kammarens majoritet.

Den framtid, som vi gå emot, ter sig allt annat än ljus. Det är naturligt, när nöd hotar, att människorna ty till varandra för hjälp och stöd, och att ingen hjälp ratas, ingen god kraft visas bort, hur obetydlig den än måtte förefalla. Redan under den farofyllda tid som gått och som ännu pågår har det känts bittert för oss kvinnor, att vi icke fått stå solidariska med våra män, våra söner och bröder i fullt medborgerligt ansvar. Det är klart, att det arbete vi kunna prestera, den hjälp vi kunna giva i nödens tid, den ge vi under alla omständigheter. Men vår håg och vår vilja stärkas därigenom att vi erhålla samhällets erkännande av att vi dock tillhöra samhället, ävensom därigenom att vi känna oss äga en vanlig medborgares möjligheter att göra vår vilja och vår uppfattning gällande. Skall den yttre ofreden avlösas av inre ofred, då borde kvinnorna kunna verka som ett försonande element, förstå, utjämna och finna utvägar till en samförståndsfred. Mätte de som nu ha avgörandet i sin hand visa sig för-

stå, att det i denna tid gäller att stärka alla försonande och sammanhållande krafter, att uppmuntra och framlocka, icke att hålla nere och förtrycka vad som finnes av god vilja. Och mätte de också visa sig förstå, att även i allra bästa fall den tid vi gå emot blir en nydaningens och en nybyggandets tid, att på många av samhällslivets områden det gäller att skapa både nytt innehåll och nya former, och att därvidlag svenska folkets kvinnliga hälft, lika väl som den manliga, har intressen att bevaka.

Deltagandet i vårt fosterlands politiska liv kännes för oss som en plikt lika väl som en rätt. Det blir ovärdigt i längden att, när det icke går som vi önska det, vi alltid få skylla på andra; det är icke heller nyttigt; vi behöva, och vi veta att vi behöva ansvarets uppfostrande makt. Genom att själva få vara med att styra, även om det är skröpligt nog, kunna vi växa; genom att bli styrd har ännu ingen mänskliga lagt en enda tum till sin växt.

Därför hoppas och vänta vi, att riksdagen i år måtte besluta att ge oss den medborgarrätt vi ästunda.

Anna Wickzell.

Bergman—Österbergska samhällskurserna.

Arbetet för vårterminen är nu i full gång. Kurser pågå dels i Värmlands län med fröken Emma Aulin som ledare, dels i Kronobergs län med fröken Tilly Borg som föreläsare. — Från Kronobergs län, där kursen slutar den 6 mars styr fröken Borg sin färd till Blekinge län, där hela länet skall få en grundlig kurs i samhällsupplysning. Då tiden för vårterminen räcker till för ännu en kurs i södra Sverige så kommer Kalmar län att i april—maj få en kortare kurs.

Sedan fröken Aulin avslutat kursen i Värmlands län, kommer hon även att leda en kortare kurs i norra delen av Gävleborgs län, där en kurs påbörjades förra våren, men måste på grund av smittkopps epidemien avbrytas.

För hösten planeras kurser i Kopparbergs län och möjligen i något annat län också.

E. P.

RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

utkommer den 1 och 15 i var månad.

Redaktör: GURLI HERTZMAN-ERICSON.

Redaktion och Exp.: 6 Karduanmakaregatan II

Redaktionstid: onsdag och lördag kl. 1/3-1/4.

Expeditionen öppen vardagar kl. 1-4.

Rikstel 8600. Allm. tel. 147 29.

Telegramadress: Rösträtt, Stockholm.

Prenumeration genom posten:

Pris för 1918 Kr. 2.50.

Lösennummer 15 öre.

Annonsspris: 10 öre per mm. å sista sidan, 15 öre å de övriga. Vid längre tids annonsering rabatt.

RÖSTRÄTTSSBYRÅN

6 Karduanmakaregatan II, Stockholm

Allm. tel. 147 29. Rikstel. 86 00.

Öppen vardagar kl. 1-1/2 5 e. m.

L. K. P. R:s sekreterare träffas personligen kl. 1-3 e. m.

Lord Curzons moraliska dilemma.

Sedan lord Curzon indirekt hjälpt rösträttskvinnorna genom att nedlägga sin röst och uppmana sina partikamrater i överhuset att göra sammaleddes, återstod för honom en efterräkning i form av ett angrepp från antirösträttskvinnorna, som ansågo att han svikit deras sak. I ett brev till The Morning Post av den 14 jan. beklagade sig den kända författarinnan mrs. Humphry Ward över att antirösträttskvinnorna under hösten upphört med sin agitation, emedan de hade lord Curzons löfte att han, då stunden var inne, både skulle tala och rösta emot kvinnorösträtten. Nu hade han gjort sig till avfälling genom att nedlägga sin röst och varna lorderna för en allvarsam konflikt med underhuset, och häri kunde mrs. Humphry Ward inte se annat än att antirösträttsföreningens ordförande skänkt kvinnorna den rösträtt han alltid opponerat emot.

På denna beska anklagelse svarade lord Curzon med en lång skrivelse, som dagen efteråt publicerades i The Morning Post. Han påpekade däri, att om han också röstade emot förslaget och fått sina anhängare med, skulle de ändå inte haft majoritet i huset, och ehuru han alltjämt var motståndare till kvinnorösträtten, kunde han inte under rådande kristider med lugnt samvete vilja kasta sitt land in i den ödesdigra konflikten, som skulle blivit en följd av de båda husens divergerande meningar. Han begärde icke någon sympati i sin egen moraliska dilemma, men han ville åtminstone opponera mot det missförstånd, som gjort sig gällande.

Lord Curzons ställning är ganska klar. Han gör ingen hemlighet av sin motvilja mot kvinnorösträtten, men han förstår att kvinnorösträttens seger är oundviklig, och han vill inte genom sin anslutning till en sak, som är dömd att förlora, slunga sitt land in i ödesdigra förvecklingar eller skada den sittande regeringen. Dessutom vet han att folkopinionen är för kvinnorösträtten. Han är inte den förste politiker, som kompromissat, men många ha gjort det för sämre mål.

Utsiktarna för kvinnorösträtten i Frankrike.

Vid en nyligen hållen kvinnorösträttskonferens profeterade monsieur Pierre-Etienne Flandin om att Frankrikes kvinnor skulle erhålla kommunal rösträtt omedelbart efter kriget. Kommittén för allmän rösträtt hade beslutat detta, oaktat en del opposition väckts mot förslaget. Monsieur Flandin ansåg att den kommunala rösträtten skulle förbereda kvinnorna till deras framtida rättigheter. Den allmänna opinionen i Frankrike lutar åt att bevilja kvinnorna kommunal rösträtt, men vad den politiska rösträtten beträffar äro meningarna mycket delade.



Fernqvists Kappaffär

33 Drottninggatan 33
n. b. och 1 tr. upp

Stort lager av in- o. utländska nyheter i alla slags

DAMKAPPOR, DRÄKTER & KJOLAR

till billiga bestämda priser. Obs! Beställningsavdelning.

Vid uppvisande av medlemkort i F. K. P. R. lämnas 5 % rabatt.

Den kvinnliga ungdomens undervisning.

En motion vid årets riksdag.

En kvinnosaks kvinna yttrade för några tiotal år sedan, att det fanns tre ting, vilka hon framför andra önskade se förverkligade: kvinnornas politiska rösträtt, reglementeringens avskaffande och en lika lättillgänglig högre undervisning för flickor som för gossar.

Med ett egendomligt sammanträffande komma alla dessa tre frågor före just vid innevarande riksdag, de två första därtill på så framskriden ståndpunkt att hopp finnes om deras lösning.

Den tredje däremot har just blivit framdragen.

I Andra kammaren har hr Björck, socialdemokrat, väckt motion om utredning angående åtgärder för att statens undervisningsverksamhet må kunna utvidgas att omfatta även den kvinnliga ungdomen.

"Under de senare åren genomförda reformer", så yttrar motionären, "ha åt kvinnan i det svenska samhället tilldelat en ställning av allt mera utpräglad jämlikhet med mannen. Hon har tillerkänts kommunalt medinflytande, hon har successivt medgivits alltjämt ökade möjligheter att såsom befattningshavare göra sig gällande inom statens olika verksamhetsområden. Och till årets riksdag är proposition om politisk rösträtt och valbarhet för kvinnor ställd i utsikt.

Det vill nästan synas, som om man vid detta reformarbete förbiset eller undanskjutit en sak av största vikt, åstadkommande av effektiva statsåtgärder till förmån för kvinnans undervisning och uppföstran till medborgare och utbildning för sin ställning i samhället. För mannens undervisning har staten i vårt land nedlagt mycket omsorg och betydande kostnader. Men icke så ifråga om kvinnorna."

Vidare påvisas i motionen, att av alla de undervisningsanstalter, som bygga vidare på folkskolans grund, äro endast de mindre städernas realskolor samt universiteten och högskolorna öppna för den kvinnliga ungdomen. "Hela utbildningen till studentexamen äro kvinnorna således hänvisade att förvärva sig på enskild väg — alltid med stora enskilda ekonomiska uppoffringar för den enskilde."

Undervisningen av alla uppväxande svenska medborgare, oavsett kön och samhällsställning, är ett av de mest vitala statsintressen."

Förunderligt tyst från kvinnornas sida har det under en lång följd av år varit kring den brist på intresse de i detta fall fått röna av staten. Undervisning var dock hos oss kvinnosakens första längtan och begäran, ja, man kan säga att ett rop om kunskaper var dess första livspust. Ljus åt kvinnornas själar, bildningens ljus för att kvinnorna såväl som männen måtte bli upplysta, värdiga samhällsmedlemmar, kunskapens ljus för att de unga kvinnorna måtte kunna skapa sig en egen framtid, detta var Fredrika Bre-

mers dröm för sina medsystor, hennes livs diktan och traktan, ja, nära nog hennes diktnings och livsverks lösenord. Det kan sägas att hon glömde de rättigheter vi så mycket fått och ännu få fäktas för: var kvinnan först en myndig varelse och hade hon tillfälle att släcka sin andes törst, så syntes det henne, då skulle sedan allt detta falla henne till.

Och undervisningen kom. För lärarinneutbildningen sörjdes, i landets städer växte upp skolor med samma ämnesmängd som i gossarnas, och när flickor fingo tillåtelse att avlägga studentexamen och universitetens portar slogos upp för dem, då var ju likställigheten uppnådd, tycktes det. Tyvärr dock endast ett sken av likställighet. Om också rätten till den högre undervisningen och de akademiska studierna vunnits, fanns dock ännu full tillämpning för en bekant strof i det versfald Knut Wicksell en gång höll för kvinnan:

För folkets söner öppnas lärdomsskolan och för dess döttrar — ladugårdens dörr. När Hans ur kojan går till biskopsstolen får Greta vackert mjölka kor som förr.

I den ödmjuka tacksamheten för att en flicka äntligen kunde få studera glömde man, att hon fick detta endast med erläggande av ett vida högre pris än den manliga ungdomen, och att inbjudningen inte kunde komma mer än ett fåtal till del och därför i grunden inte var så mycket att tacka för. Under det att gossarna hade vägen banad och klar i statens skolor och gymnasier, voro för en flicka, om hon inte bodde i huvudstaden, studierna fram till studentexamen allt annat än lättillgängliga: enskilda lektioner, en examen som privatist eller förflyttning till Stockholm. Så var det när rätten först blev beviljad, och så är det i till och med rätt stora städer ännu den dag som i dag är efter nära ett halvsekel. Endast 8 städer i vårt land utom Stockholm ha skolor, vid vilka en flicka kan avlägga studentexamen.

Och även om skolor med denna rätt finnas, äro avgifterna i dessa betydligt högre än i läroverken för gossar. I några av huvudstadens gymnasier för manlig ungdom är årsavgiften omkring 100 kr.; flickorna däremot, som alla äro hänvisade till enskilda skolor, ha att för ett gymnasieår betala mellan 300 och 350 kr. Ett mycket stort antal gossar äro också befriade från skolavgifter, och i en del av huvudstadens läroverk kommer halva antalet lärjungar från folkskolan, vilket bevisar hur mycket ekonomiskt lindrigare vägen där anses vara än i flickskolorna, dit endast ytterst få komma från folkskolorna. Visserligen finnas i flickskolorna en del friplatser: staten har för det anslag den beviljar de flesta större av dem fäst detta villkor. Men dessa äro icke många, och de utgöra dock hela

den nådegåva den kvinnliga ungdomen fick med detta statens anslag, som började med den anspråkslösa summan av 70,000 kr. och nu stigit till 400,000.

Hur mycken kvinnlig studiebegåvning, som genom dessa förhållanden gått till spillo är oberäknligt, och att det kvinnliga släktet på detta sätt har varit tillbakasatt har även haft en annan, menlig följd. Hela det allmänna omdömet om kvinnorna på studiebanan har blivit förryckt, det talas om de få som gå den akademiska vägen och om så ytterst få, som nått långt utan att det tas i betraktande inom vilken ytterligt inskränkt krets urvalet sker.

Även då det gäller att helt enkelt förvärva en högre skolbildning äro kvinnorna dyrt brandskattade. De åttaklassiga läroverkens avgifter äro dryga, i Stockholm ända upp till 250 å 300 kr. per år i de högre klasserna. Realskolorna i de större städerna äro obehärligt stängda för flickor, endast de mindre städernas statssamskolor ge dem tillträde. Försök som gjorts i ett par städer att få flickorna in i gymnasier, där lärarna undervisa för halvtomma banker ha, som vi veta, ohjälpligt strandat. I Italien, som vi ofta lättvindigt döma tillbakablivet, komma dock flickorna på denna väg in i statens skolor och sitta nu sedan fyra årtionden sida vid sida med manliga kamrater ända fram till studentexamen eller ha egna skolpalats. Den milda tystlåtenheten angående förhållandena hos oss kan ej förklaras med annat än den icke ovanliga grunden, att de mera välsluterade glömma hur det skulle vara att inte vara det, svedan i föräldrahjärtan att icke kunna ge sitt barn bildningens gåva, läshungerns kval i unga sinnen ha fått foga sig som så mycket annat. Oförklarligast av allt är dock att den kvinnliga undervisningens målsmän, som borde vara besjälade av nit om denna undervisning, så lugnt kunnat åse att endast en brödkant räckt åt flickorna. Som försvar höres ibland, att undervisningen i goss-skolorna måste under statens tvång bli mer schablonmässig, att flickskolans större frihet att försöka nya metoder är en stor förmån — vinningar som i sanning måste anses väga fjäderlätt mot den stora betydelsen av att den kvinnliga ungdomen i vida kretsar hade tillgång till studier, allmänbildning och den lätthet till förvärv som kunskaper ge.

"Målet torde ligga klart", så slutar motionären sin framställning, "anordnande av en statsundervisning, som möjliggör för alla samhällsmedlemmar att under samma yttre betingelser i statens anstalter vinna såväl allmän medborgerlig fostran som specialutbildning för den blivande verksamheten i livet."

Kvinnornas eniga och kraftigt uttalade anslutning till detta mål kan icke få fela.

Hilda Sachs.

Gift kvinna i järnvägens tjänst.

Efter framställning av järnvägsstyrelsen har K. Maj:ts i dagarna medgivit styrelsen att konstituera sju kvinnliga gifta e. o. kontorsskrivare i järnvägsstyrelsen till ordinarie befattning. Vid sitt giftermål innehade dessa ordinarie befattning, men måste frånträda densamma. Efter ett beslut av K. Maj:t den 29 juni 1917 kan emellertid ordinarie kvinnlig tjänsteman, som gifter sig eller är gift, förordnas till ordinarie tjänsteman genom järnvägsstyrelsens eget åtgörande.

Kvinnor i kommunens tjänst.

I Sköldinge barnavårdsnämnd har invalts fruarna Anna Möller och Ebba Pettersson, båda medlemmar av F. K. P. R. Fru Möller är även medlem av Sköldinge kommunalfullmäktige.

A.-B. JOHN V. LÖFGREN & Co

Kungl. Hofleverantör

Sikt. 4 29 Fredsgatan 3, Stockholm. A. T. 50 48

Sveriges äldsta, största o. bäst renommerade specialaffär i

Siden- & Ylle-Klädningsstyger

Prover t. landsorten skändas gratis o. franco.

